

Od triju dodataka zanimljiva su napose prva dva. U prvome Vickers se pridružuje priličnoj skupini kritičara Elseove ideje o ispravnom tumačenju pojma tragičke katarze kod Aristotela. Drugi je dodatak ubitačna kritika Kirkove knjige o mitu, kritika koja je nažalost u ovom slučaju potpuno opravdana.

Zdeslav Dukat,

Primljeno 19. nov. 1983.

Filozofski fakultet, Zagreb.

R. BRATOŽ: *Severinus von Noricum und seine Zeit*, Österreichische Akademie der Wissenschaften, Philosophisch-historische Klasse, Denkschriften, 165 Band, Wien 1983, pp. 48

Nell'introduzione (p. 6) l'autore sottolinea che la *Vita sancti Severini* scritta da Eugipio è stata finora studiata dettagliatamente da scienziati austriaci, tedeschi, italiani ecc., ma che il contributo degli autori sloveni si è reso tanto più necessario in quanto il Norico Interno abbracciava una grande parte dell'odierno territorio sloveno. Nell'analisi della personalità di Eugipio (pp. 7—15) l'autore arriva alla conclusione che nell'opera, scritta nel 511, si discernono chiaramente le tendenze politiche dello stesso Eugipio, soprattutto il suo spietato antigermanismo e antiarianismo, che ovviamente non potevano essere le caratteristiche dell'attività di Severino nella seconda parte del secolo V. Eugipio fu senza dubbio seguace della corrente „romano-nazionale“ (Boezio ed altri), contraria al potere ostrogoto e molto vicina alla collaborazione con Bisanzio. Nel capitolo concernente la personalità storica di S. Severino (pp. 15—21), l'autore combatte la tesi di F. Lotter, secondo la quale Severino era stato un alto funzionario romano, e quella di I. Bóna, che Severino sia vissuto alla corte di Attila e li abbia conosciuto Oreste, padre dell'ultimo imperatore romano. Nondimeno, secondo l'autore a Severino non si possono negare le funzioni militari ed amministrative. Infine, l'autore analizza anche l'organizzazione della chiesa norica (pp. 21—30), i rapporti militari sociali ed economici nel secolo V in Norico (pp. 31—42) come pure la partenza della maggior parte della popolazione romana dal Norico orientale nel 488 (pp. 42—47).

Analizzando i più importanti problemi sollevati da vari autori, il giovane scienziato sloveno ha preso in considerazione tutte le fonti e l'immensa letteratura, offrendo anche i propri risultati.

Naturalmente, con questa utilissima opera non si è giunti alla conclusione degli sforzi nell'approfondimento delle questioni concernenti l'attività di Severino nel Norico. L'autore non ci ha pienamente convinto che il termine „vir industrissimus“ non sia da collegare con il noto titolo della gerarchia tardo-romana. Siccome si tratta del terminus technicus del basso Impero e siccome S. Severino anche secondo l'opinione dell'autore svolgeva funzioni militari e amministrative, ci pare assai accettabile la tesi che S. Severino sia stato una persona di alto rango (C. Wirth). Inoltre, le parole *per idem tempus, que Romanum constabat imperum*, non sono necessariamente da attribuire al crollo dell'Impero occidentale verificatosi nel 476, bensì molto più probabilmente alla scomparsa del potere romano nel Norico (Wes). In ogni caso, a causa del Bel. Goth. I, 14, 14, Procopio non può essere annoverato tra gli scrittori che sostengono che la caduta dell'Impero romano sia avvenuta nel 476. L'autore sostiene (p. 34) che Barišić „va troppo lontano con le sue conclusioni“ concernenti gli Slavi nello Stato di Attila, ma a noi sembra che con questa osservazione si tenti di eliminare troppo in fretta le analisi di Barišić nel *Prisk kao izvor za najstariju istoriju Južnih Slavena*, „Zbornik radova Vizantološkog instituta“, 1, 1952, pp. 52—63. L'autore osserva giustamente che Norico appartene ad Aquileia, ma il verbale del sinodo di Grado, che l'autore data con l'anno 579, pone davanti a noi molti problemi perché, p.es. Martinus episcopus Petenatis non è, a nostro parere, vescovo di Pedena, bensì di Ptuj (cfr. L. Margetić, *Histrica et Adriatica Trieste*, 1983, pp. 131—133), il che apre nuove prospettive per ulteriori indagini.

I legami del Norico con la Dalmazia e la Slavonia sono veramente interessanti. Lo stesso rarissimo nome Eugipio si trova a Salona (CIL III 9240), e S. Severino nella sua fase prenorica è, secondo la convincente tesi dell'autore, da collegare con la Pannonia. Piereus, l'alto funzionario di Odoacre, che nel 488 condusse la popolazione romana da Norico in Italia, già nell'anno seguente venne premiato da Odoacre, tra l'altro, anche con il possesso dell'isola di Meleda (G. Marini, *I papiri diplomatici*, Roma 1805, 128). Secondo la *Notitia dignitatum* a Norico si trovavano gli equites Dalmatiae ecc.

In breve, l'eccellente lavoro del giovane autore contiene molti importanti risultati ed apre la via ad ulteriori indagini. Perciò attendiamo con impazienza anche la preannunciata monografia sul patriarcato aquileiese fino alla venuta degli Slavi.

Primljeno 20 sept. 1983.

Lujo Margetić,
Pravni fakultet, Rijeka.

OLGA PALAGIA, *Euphranor. Monumenta Graeca et Romana*, edited by H. F. Musselsche, vol. III. Leiden, E. J. Brill 1980. Стр. 86 и 70 слика.

О Еуфранору, великом скулптору и сликару класичне епохе до сада је много написано, али књига о којој овде желимо да кажемо неколико речи представља прву целовиту студију посвећену овом уметнику. Иако се Еуфранор помиње на једва тридесетак места у античким изворима и само му се једна и то фрагментована мермерна скулптура може приписати са сигурношћу, ипак наведени подаци о њему доста казују и осветљавају га као занимљиву и сложену личност која се са истим успехом огледала у скулптури и сликарству и била убрајана у највеће мајсторе обе ове дисциплине — уз Мирона, Поликлета и Скопаса с једне, и Апела и Парасијоса с друге стране. По неким својим одликама, обнављању монументалног начина приказивања богова и хероја који је замро крајем V века, Еуфранор је по свему судећи играо улогу главног представника монументалне уметности на грчком трлу средином IV века пре н.е.

Из тих разлога могло би се рећи да је мало изненађујуће да до сада није постојала посебна монографија о овом уметнику који је као што смо истакли био једна од водећих личности грчке уметности IV века, те књига Олге Палагије има стога двоструки значај: прво, што исцрпно обрађује дело овог великог мајстора и друго, што представља прву монографију њему посвећену.

За разлику од ранијих есеја о античким уметницима и њиховим делима, где се каткад на много страница рекло релативно мало, књига Олге Палагије — њена прерађена и допуњена докторска дисертација о Еуфранору — представља језгровит и савремен приступ теми са јасно одређеним рашчлањивањем текста на поједине проблеме и питања, листама постојећих дела са појединим мотивима које је радио Еуфранор, концизним и јасним начином излагања, и одговарајућим научним апаратом који омогућава брзо и лако коришћење ове публикације.

Прва глава посвећена је античким изворима који помињу Еуфранора Сви су донети у оригиналу и преводу чиме је омогућено ширем кругу читалаца да упознају мишљења и сведочења античких писаца о овом уметнику. Овом-уводном поглављу следи одељак о Еуфраноровом животу и делу, односно анализи оних не тако бројних података који о томе говоре, а затим краћа дискусија о појединим стручним изразима који се уз Еуфранора помињу у изворима као колоси (монументалне статуе), типови (моделли за архитектонску пластику) разноврсност у стварању, његови трактати о пропорцијама и боји итд. Идуће поглавље посвећено је Аполону Патроосу, културној статуи у храму Аполона на атинској агора, откривеној 1907 г. и идентификованој нешто касније као оригинално Еуфранорово дело. Статуа није сачувана читава, недостају глава